

DEFA

OMGÅENGERE I BØRNEHAVEKLASSEN



Udarbejdet af:

Kristian Thor Jakobsen, cheføkonom

Udgivet juni 2020

Tænk tanken DEA

Fiolstræde 44

1171 København K

www.dea.nu

Indhold

Baggrund	4
Hovedkonklusioner	7
Datagrundlag	9
Beskrivelse af udvikling	15
Omgængernes trivsel og præstationer i nationale tests i de mindste klasser	16
Forskellen i andelen af omgængere på tværs af kommuner og skoler	20
Litteraturliste og bilag	25

01

Baggrund

Baggrund

Hvert år starter omkring 60.000 nye børn i skole. Og for de fleste børn er der tale om en god overgang fra deres respektive pasningstilbud til skolesystemet. Men der er også en mindre gruppe af børn, for hvem overgangen til grundskolen giver udfordringer. Fx fortæller lige godt hver tiende barn i børnehaveklassen og 1. kl. sundhedsplejersken, at vedkommende ikke trives (Egmont Fonden, 2019). Samtidig siger en tredjedel af alle børn i børnehaveklassen, at det var svært at starte i skole.

Børn, der i løbet af skolestarten har flere problemer relateret til fx konflikter med kammerater, psykiske udfordringer eller koncentrationsbesvær, klarer sig samtidig dårligere i uddannelsessystemet senere hen (Andreasen & Lausten, 2019). En gennemsnitlig syvårig uden skolestartsudfordringer har 82 pct. sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse som 22-årig, mens sandsynligheden for børn med to slags udfordringer er 74 pct.

De børn, som indskolingslederne vurderer til ikke at være rustet til at gå i skole, mangler typisk socioemotionelle og kognitive kompetencer (Christensen et al., 2017). Det drejer sig fx om evnen til at indgå i fællesskaber og udvise robusthed og vedholdenhed forbundet med både leg og læring. De vurderer samtidig, at det typisk er børn, der har psykologiske eller adfærdsmæssige udfordringer, eller børn, der har en socioøkonomisk udfordret baggrund, som ikke er rustede til at gå i skole.

For en lille gruppe af børn ender overgangen til skolen med at være så svær, at de i løbet af de første klassetrin ender med at gå et år om og derved skifte klassekammerater mv. Disse omgængere udgør en gruppe af børn, der ikke har været rustet tilstrækkeligt til at klare overgangen til skolesystemet. Og samtidig har skolen heller ikke formået at løse deres udfordringer i tilstrækkelig grad efter skolestart.

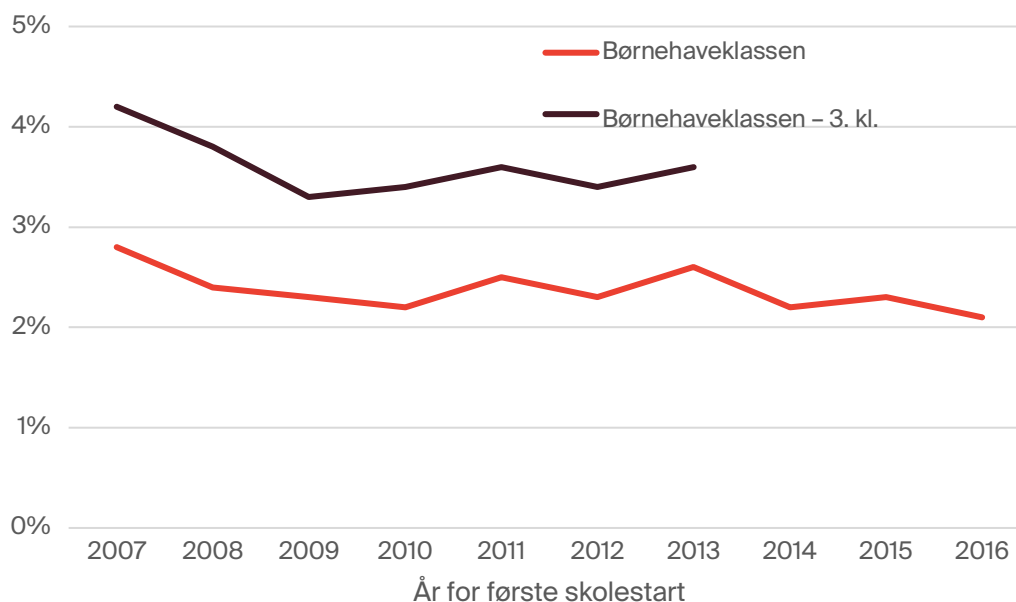
Overordnet set er andelen af børn, der går en klasse om i de mindste klasser, faldet en smule siden 2007, jf. figur 1. 4,2 pct. af børnene, der startede i grundskolen i 2007, svarende til knap 3.000 børn, endte med at gå en klasse om mellem børnehaveklassen og 3. kl.

Alene i børnehaveklassen var der 2,8 pct. af børnene, der endte med at gå om. Denne andel er i de senere år faldet til 2,1 pct. svarende til, at omkring 1.300 børn, der begynder i børnehaveklassen, i dag ender med at gå børnehaveklassen om. Den svagt faldende andel af omgængere har desuden været sammenfaldende med, at andelen af børn med sen skolestart også er faldet (Jakobsen & Larsen, 2019; Undervisningsministeriet, 2018).

De fleste børn – omkring to tredjedele – der går et klassetrin om mellem børnehaveklassen og 3. kl., gør det i børnehaveklassen, mens fx kun 7,5 pct. af omgængerne går 3. kl. om.¹

¹ Se bilag for opdeling af omgængere på klassetrin efter, hvornår de er gået en klasse om.

Figur 1: Andel af børn, der går en klasse om i børnehaveklassen – 3. kl., 2007-2016



Note: Omgængere er opgjort som andelen af børn, der har deres første skolestart i det pågældende år og starter på samme klassetrin to år i træk.

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Men hvilke karakteristika har de børn, der ender med at gå en klasse om i årene umiddelbart efter deres skolestart? Og hvordan klarer disse børn sig i skolen? Disse spørgsmål dykker denne analyse ned i for at belyse, hvem omgængere i grundskolen er, og hvor udfordrede de er rent skole- og trivselsmæssigt.

Givet, at de fleste børn, der går en klasse om i løbet af grundskolens første klassetrin, går børnehaveklassen om, fokuserer analysen på netop de børn. Vi kortlægger i denne analyse, hvilke børn der typisk går børnehaveklassen om, ud fra bl.a. køn, alder og forældrebaggrund.

02

Hovedkonklusioner

Hovedkonklusioner

- Jo yngre et barn er ved skolestart, jo større sandsynlighed har det for at gå børnehaveklassen om. Forskellen i sandsynligheden for at gå om er fx på 4,5 procentpoint mellem børn født i henholdsvis januar og december svarende til 12,5 gange større sandsynlighed. Desuden har drenge en større sandsynlighed end piger, og børn med ufaglærte forældre har som udgangspunkt også en større sandsynlighed for at gå børnehaveklassen om.
- Omgængere klarer sig signifikant dårligere end de øvrige børn, de startede i skole med, ved de nationale tests i dansk i 2. kl. såvel som i matematik i 3. kl. Fx er forskellen i dansk på ca. 14 point på den normbaserede 100-pointskala, mens den er på 16 point i den del af matematik, der omhandler tal og algebra. Og dette er til trods for, at omgængere på testtidspunktet faktisk er et år ældre og har gået et år mere i skole end de børn, de bliver sammenlignet med.
- Omgængere klarer sig også signifikant dårligere end børn, der har fået udskudt deres skolestart et år. Her er der tale om børn, der har samme alder ved testtidspunktet, men hvor omgængerne stadig har haft et års skolegang mere end børnene med sen skolestart.
- Omgængere udtrykker også langt oftere, at de fx ikke er glade for deres skole, og at de tit bliver drillet, så de bliver kede af det. Ved trivselsmålingerne i børnehaveklassen angiver knap hvert femte barn, der ender med at gå om, at vedkommende tit bliver drillet, mens det samme kun gør sig gældende for omkring hver niende blandt deres øvrige klassekammerater.
- Andelen af børn med sen skolestart varierer på tværs af både kommuner og især på tværs af skoler, også inden for den enkelte kommune. Der er altså eksempler på nabokommuner, hvor den ene kommune har relativt mange børn, der går børnehaveklassen om, mens den anden har meget få børn, der gør det samme. Det er dog forskelle på tværs af skolerne og til dels daginstitutioner, der ser ud til at spille den største rolle i forhold til børns sandsynlighed for at gå børnehaveklassen om.

03

Datagrundlag

Datagrundlag

Denne analyse baserer sig primært på oplysninger fra det komprimerede elevregister (KOTRE) i Danmarks Statistik, der indeholder information om alle påbegyndte og afsluttede uddannelsesforløb. Populationen består af alle børn, der starter i børnehaveklassen fra 2007 til og med 2016. Og det er kun børn, der starter på kommunale eller private grundskoler, der er inkluderet. Dvs. at børn der fx starter på specialskoler, ikke er inkluderet. Der er desuden kun medtaget børn, der var mellem fem og syv år ved skolestart. Samlet set ser analysen på 633.000 børn.

Baggrundskarakteristika for omgængere

I de senere år har 1.300-1.400 børn som før nævnt gået børnehaveklassen om. Knap to ud af tre af disse børn er drenge, og denne andel har ligget stabilt siden 2007.²

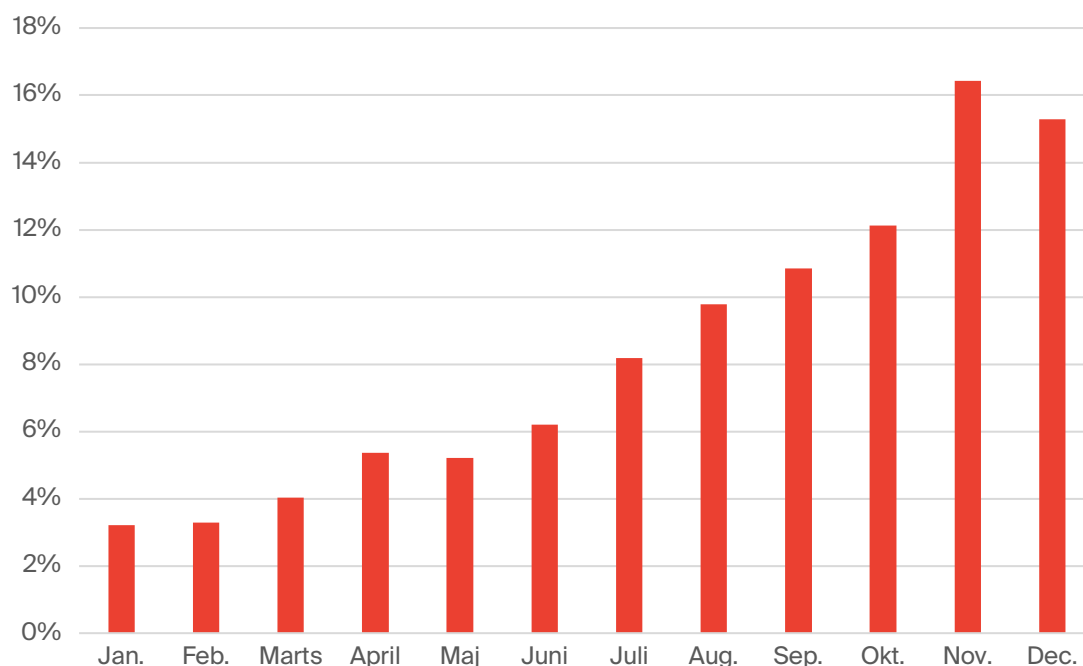
Ud over køn spiller alder og den deraf følgende modenhed også en rolle for, om børn ender med at skulle gå børnehaveklassen om, jf. figur 2. Over halvdelen af børn med rettidig skolestart, der går børnehaveklassen om, er født i årets sidste fire måneder, mens kun omkring 15 pct. af omgængerne er født i årets første fire måneder. Der er altså klart flere børn født sent på året, der ender med at gå børnehaveklassen om. Den samme tendens gælder også i forhold til, hvilke børn der får udskudt deres skolestart (Jakobsen & Larsen, 2019).

Hvis vi ser på alle børn, der er startet i grundskole fra 2007-2016, kan vi se, at andelen af børn, der går børnehaveklassen om, er klart størst blandt børn, der er startet i skole et år tidligere end nødvendigt.³

² Se bilag for kønsfordelingen blandt omgængere.

³ Se bilag for andel af omgængere opdelt efter alder ved skolestart.

Figur 2: Fødselsmåned for børn med rettidig skolestart, der går børnehaveklassen om, 2014-2016

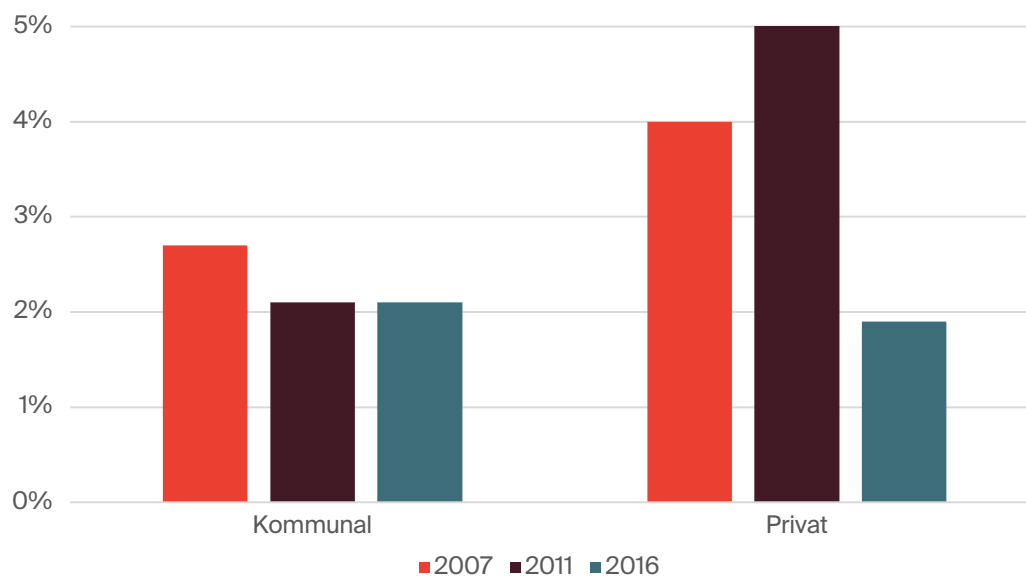


Note: Omgængere er defineret som børn, der starter i børnehaveklassen to år i træk. Børn med rettidig skolestart er startet i børnehaveklassen i året, hvor de fylder seks år.

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Samtidig har skoleform også tidligere spillet en markant rolle i forhold til andelen af omgængere for en given årgang, da andelen af omgængere tidligere var markant højere blandt børn, der startede i privatskole, jf. figur 3. I 2010 var andelen af omgængere helt oppe på fem pct. for børn, der startede i privatskole, mens den tilsvarende andel for børn, der startede i de kommunale skoler, kun lå på to pct. I 2016 er andelen stort set den samme, uanset om børnene er startet i en kommunal eller privat skole.

Figur 3: Andel af børn, der går børnehaveklassen om, opdelt efter skoleform, 2007-2016

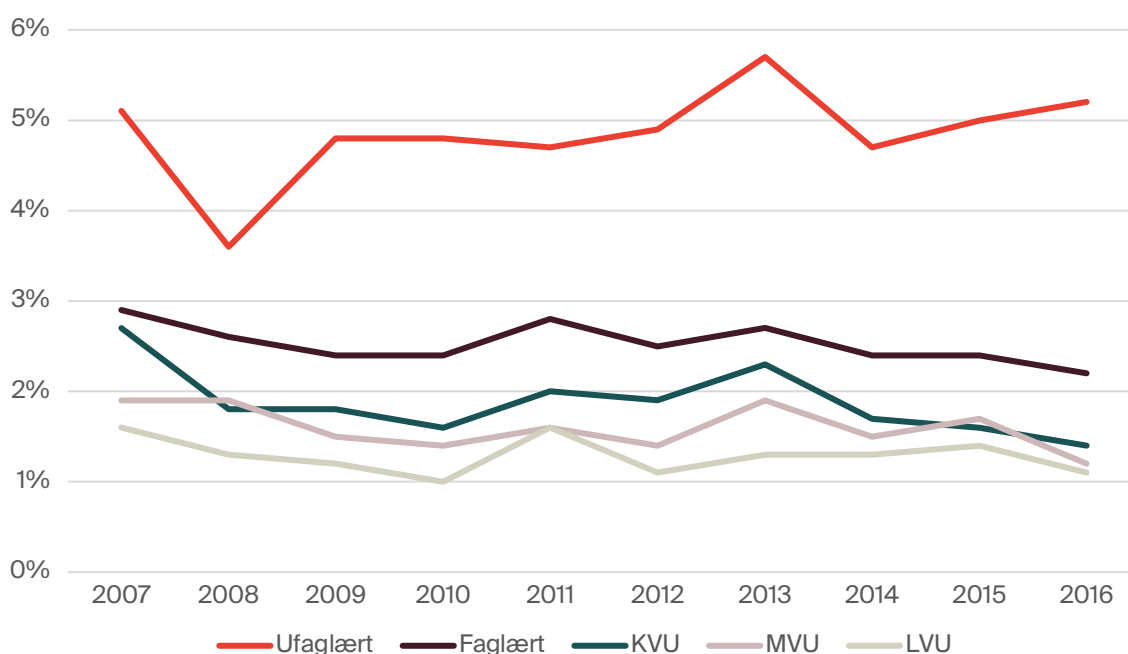


Note: Omgængere er defineret som børn, der starter i børnehaveklassen to år i træk. Børn med rettidig skolestart er startet i børnehaveklassen i året, hvor de fylder seks år.

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Ud over alder og valg af skoleform spiller særligt forældreressourcer en rolle for børns risiko for at skulle gå børnehaveklassen om, jf. figur 4. Børn med ufaglærte forældre har tre til fire gange så stor sandsynlighed for at gå børnehaveklassen om sammenlignet med børn, hvor mindst en forælder har en videregående uddannelse.

Figur 4: Andel af børn, der går børnehaveklassen om, opdelt efter forældres højeste uddannelsesniveau, 2007-2016



Note: Omgængere er defineret som børn, der starter på børnehaveklassen to år i træk. Børn med rettidig skolestart er startet i børnehaveklassen i året, hvor de fylder seks år.

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

For at kunne give et samlet billede af, hvordan de forskellige faktorer spiller ind i forhold til børns risiko for at gå børnehaveklassen om, er der opstillet en regressionsmodel, der estimerer:

$$y_{igk} = \alpha_k + \beta_t + X_{i,t} + Z_{ik,t} + \varepsilon_i$$

hvor i repræsenterer den enkelte elev, g betegner elevens årgang, og k kommunerne. Y er en variabel, der viser, om et givent barn går børnehaveklassen om. α fanger strukturelle kommunale forskelle, mens β fanger forskelle i andelen af børn, der går børnehaveklassen om, over tid. X_i inkluderer individuelle karakteristika såsom køn, fødselsmåned og forældrebaggrund, mens Z_i inkluderer mere generelle variable såsom årgangens størrelse på den pågældende skole.

Estimationsresultaterne bekræfter sammenspillet mellem omgængere og alder, køn og forældrebaggrund, jf. tabel 1. Resultaterne viser fx, at piger har 2,4 procentpoint mindre sandsynlighed end drenge for at gå børnehaveklassen om, mens børn, hvor mindst en forælder har en LVU, har godt 4 procentpoint mindre sandsynlighed end børn med ufaglærte forældre.

Derudover har børn med indvandrerbaggrund 6,9 procentpoint større sandsynlighed for at gå børnehaveklassen om svarende til mere end tre gange så høj risiko sammenlignet med et barn med dansk baggrund. Derudover har børn, der har haft mindst en forebyggende personrettet foranstaltning

efter lov om social service på et tidspunkt før skolestart, 2 procentpoint større sandsynlighed for at gå om.

Tabel 1: Sammenhæng mellem baggrundskarakteristika og sandsynlighed for at gå børnehaveklassen om, 2007-2016

Pige i forhold til dreng	-0,024***
Fødselsmåned (udgangspunkt: januar)	
Februar	0,003***
Marts	0,005***
April	0,007***
Maj	0,009***
Juni	0,011***
Juli	0,015***
August	0,018***
September	0,022***
Oktober	0,029***
November	0,040***
December	0,050***
Forældres højeste uddannelsesniveau (udgangspunkt: ufaglært)	
Faglært	-0,022***
KVU	-0,034***
MVU	-0,037***
LVU	-0,041***
Indvandrerstatus (udgangspunkt: født i Danmark af danske forældre):	
Ikke født i Danmark	0,069***
Født i Danmark af udenlandske forældre	0,040***
Haft forebyggende foranstaltning før skolestart	0,020***
Privatskole i forhold til kommunal	-0,002***
N	555.320
R ²	0,023

Note: Omgængere er defineret som børn, der starter på børnehaveklassen to år i træk. Børn med rettidig skolestart er startet i børnehaveklassen i året, hvor de fylder seks år, mens sene skolestartere er startet i skole i året, hvor de fylder syv år. Der er desuden kontrolleret for alder ved skolestart, bopælskommune og tidspunkt for skolestart. * = signifikans på 5-pct.-niveau, ** = signifikans på 1-pct.-niveau, *** = signifikans på 0,1-pct.-niveau.

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

04

Beskrivelse af udvikling

Omgængeres trivsel og præstationer i nationale tests i de mindste klasser

Børn, der går børnehaveklassen om, har samlet set ikke haft den nemmeste overgang til grundskolen, og de samme børn ser også ud til at være udfordrede, når vi ser på, hvordan de har klaret sig både fagligt og trivselsmæssigt i de mindste klasser.

I de nationale tests i dansk i 2. kl. har børn, der har gået børnehaveklassen om, opnået et testresultat på 42 point ud af 100 på den normbaserede skala, jf. figur 5. Det tilsvarende snit for børn, der er startet rettidigt i skole uden at gå en klasse om, ligger på 56.⁴

Afstanden mellem de gennemsnitlige testresultater for den del af testen i matematik i 3. kl., der vedrører tal og algebra, er endnu højere, da omgængere her har opnået et snit på 48, mens børn, der er startet rettidigt i skole og ikke har gået en klasse om, har et snit på 64.⁵

De ringere testresultater i 2. og 3. kl. blandt omgængere opstår på trods af, at disse børn per definition har haft et års skolegang mere på prøvetidspunktet sammenlignet med de børn, som de startede i skole med, men som ikke gik børnehaveklassen om. Samtidig er omgængerne også naturligt et år ældre end disse børn på testtidspunktet.

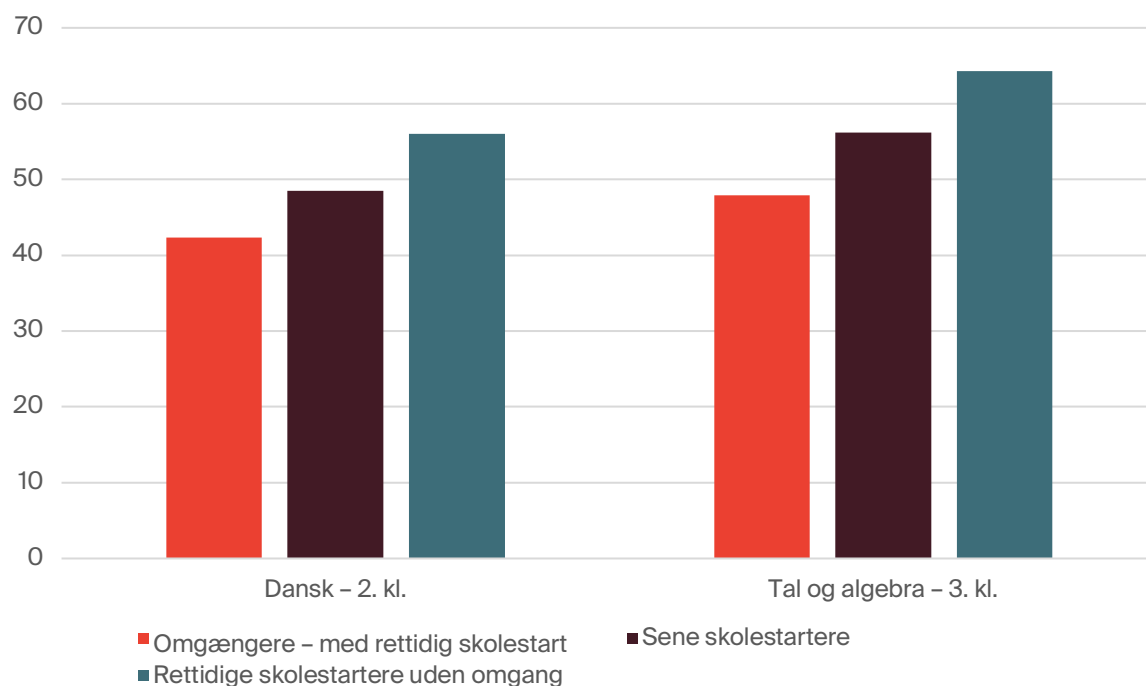
Børn med udskudt skolestart er derfor en anden oplagt gruppe at sammenligne omgængere med, da det her er muligt at sammenligne to grupper af børn med samme alder på testtidspunktet. Omgængerne har dog haft et års længere skolegang, mens børn med sen skolestart har haft et år længere i deres daginstitution eller andet pasningstilbud.

Børn med sen skolestart placerer sig nogenlunde midt mellem omgængere og øvrige børn med et gennemsnitligt resultat på 49 og 56 i henholdsvis dansk og matematik. Derved klarer børn med sen skolestart sig umiddelbart bedre ved de nationale tests i 2. og 3. kl. sammenlignet med deres alderssvarende klassekammerater, der startede rettidigt i skole, men gik børnehaveklassen om.

⁴ Resultaterne fra de nationale tests foretaget før og efter 2014 kan ikke sammenlignes. Derfor er der kun set på børn, der har taget de nationale tests efter 2014.

⁵ Den nationale test i matematik i 3. kl. består af tre dele: "Tal og algebra", "Geometri og måling", og "Statistik og sandsynlighed". Den sidste del blev dog først indført i 2016, og det samlede testresultat kan derfor ikke sammenlignes bagudrettet. Derfor er delen "Tal og algebra" valgt som udgangspunkt.

Figur 5: Resultater fra nationale tests i dansk 2. kl. og tal og algebra i 3. kl. for børn med skolestart i 2011-2014



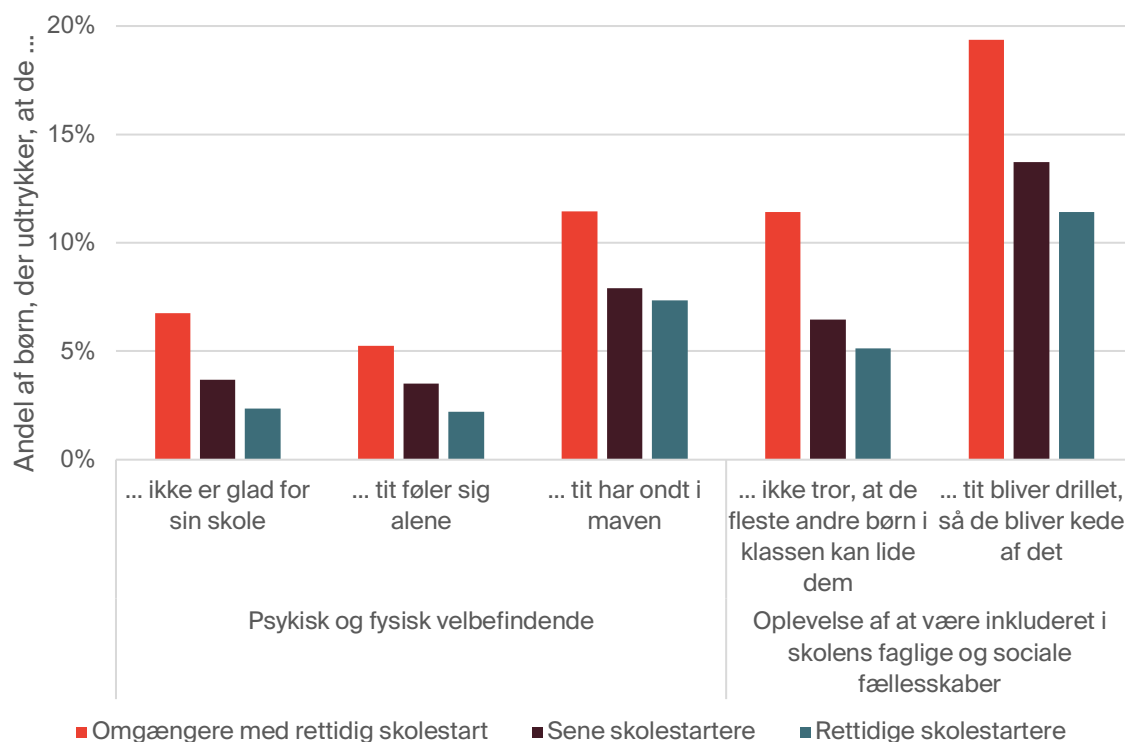
Note: Omgængere er defineret som børn, der starter i børnehaveklassen to år i træk. Børn med rettidig skolestart er startet i børnehaveklassen i året, hvor de fylder seks år, mens sene skolestartere er startet i skole i året, hvor de fylder syv år. Resultaterne i dansk er opgjort for børn med skolestart i 2012-2014, mens tal og algebra er opgjort for børn med skolestart i 2011-2013. Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Andelen af børn, der ved trivselsmålingerne i børnehaveklassen giver udtryk for, at de på den ene eller anden måde ikke trives, er også markant højere blandt omgængere, jf. figur 6. Fx siger syv pct. af omgængerne, at de ikke er glade for deres skole, i det skoleår, hvor de er startet i skole. Andelen blandt deres klassekammerater, der ikke går om, ligger på to pct.

Knap 20 pct. af omgængerne oplever tit at blive drillet, mens 11 pct. af deres klassekammerater gør det samme. 11 pct. af omgængerne giver også udtryk for, at de ikke tror, at de fleste af deres klassekammerater kan lide dem, mens andelen blandt de øvrige børn er godt fem pct.

Der tegner sig derved et klart billede af, at flere børn blandt omgængere ikke befinder sig godt fysisk eller psykisk, og at de oplever, at de ikke er inkluderede i skolens faglige og sociale fællesskaber.

Figur 6: Resultater fra trivselsmåling i børnehaveklassen for børn med skolestart i 2014-2016



Note: Omgængere er defineret som børn, der starter i børnehaveklassen to år i træk. Børn med rettidig skolestart er startet i børnehaveklassen i året, hvor de fylder seks år, mens sene skolestartere er startet i skole i året, hvor de fylder syv år. Spørgsmålene er valgt ud fra anbefalingerne fra Andersen et al. (2015).

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Givet, at omgængere fx oftere har ufaglærte forældre end deres klassekammerater, kan dette være med til at forklare en del af forskellen i fx de nationale testresultater. Derfor opstiller vi en regressionsmodel meget lig den fra det foregående afsnit, hvor vi ser på, om der stadig er forskel mellem omgængere og andre børn i de nationale testresultater og trivselsmålingerne, når vi har taget højde for andre bagvedliggende faktorer.

Når der bliver taget højde for andre faktorer såsom forældres uddannelsesniveau, køn, oprindelsesland og fødselsmåned, bliver noget af forskellen mellem omgængere og deres klassekammerater udlignet, jf. tabel 2.

Men omgængere opnår stadig et signifikant ringere resultat ved de nationale tests i både dansk i 2. kl. og matematik i 3. kl. (kolonne 1 og 2 i tabel 2). Drengene, der går børnehaveklassen om, får seks point mindre i snit ved dansk i 2. kl. sammenlignet med andre drenge, der startede i skole på samme tidspunkt. De opnår også et resultat, der ligger 10 point lavere, i tal og algebra-delen af matematiktesten i 3. kl.

For pigernes vedkommende er omgængerne endnu mere udfordrede ved begge nationale tests, da deres gennemsnitlige testresultat fx ligger 17 point under de øvrige piger i matematik. Og da der i denne

sammenligning kun indgår børn, der startede rettidigt i skole, er der altså igen tale om, at omgængerne har haft et års skolegang mere end de øvrige børn.

Hvis vi kun sammenligner omgængerne med sene skolestartere, der har taget de nationale tests de samme år, klarer omgængere sig stadig dårligst. Testresultaterne ligger omkring to point lavere for omgængere blandt drenge sammenlignet med drenge med sen skolestart. Det samme gør sig gældende for pigerne i forhold til dansk. I matematik i 3. kl. ligger testresultatet for omgængere blandt pigerne ca. syv point lavere end piger med sen skolestart fra de samme årgange.

I forhold til trivsel har omgængere sammenlignet med deres jævnaldrende klassekammerater også en større sandsynlighed for at give udtryk for, at de ikke er glade for deres skole, og at de tit bliver drillet. Fx er der omkring seks procentpoint, svarende til mere end 50 pct., større sandsynlighed for, at omgængere uanset køn føler, at de tit bliver drillet. Omgængere har samtidig over dobbelt så stor sandsynlighed for at give udtryk for, at de ikke er glade for deres skole.

Tabel 2: Sammenhæng mellem baggrundskarakteristika og resultater fra nationale tests og trivselsmålinger

	Rettidige skolestartere				Kun omgængere og sene skolestartere	
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
	Dansk 2. kl.	Tal og algebra 3. kl.	Ikke glad for sin skole Børnehavekl.	Bliver tit drillet Børnehavekl.	Dansk 2. kl.	Tal og algebra 3. kl.
Omgængere	-6,4***	-9,8***	0,04***	0,06***	-1,8*	-2,0**
Pige i forhold til dreng	5,4***	-1,5**	-0,03***	-0,01	0,4	-4,4***
Omgænger og pige	-4,5***	-7,4***	-0,02	-0,01	-2,2	-5,4***
Forældres højeste uddannelsesniveau (udgangspunkt: ufaglært)						
Faglært	4,6***	6,3***	-0,01*	-0,02***	2,7***	5,2***
KVU	10,7***	12,7***	-0,01	-0,04***	9,2***	10,9***
MVU	13,4***	14,7***	-0,01**	-0,05***	12,2***	13,1***
LVU	18,1***	19,8***	-0,02***	-0,06***	15,4***	17,4***
Årstal for skolestart	2012-2014	2011-2013	2014-2016	2014-2016	2012-2014	2011-2013
N	140.720	137.628	133.372	131.950	12.538	14.862
R ²	0,128	0,079	0,01	0,013	0,133	0,101

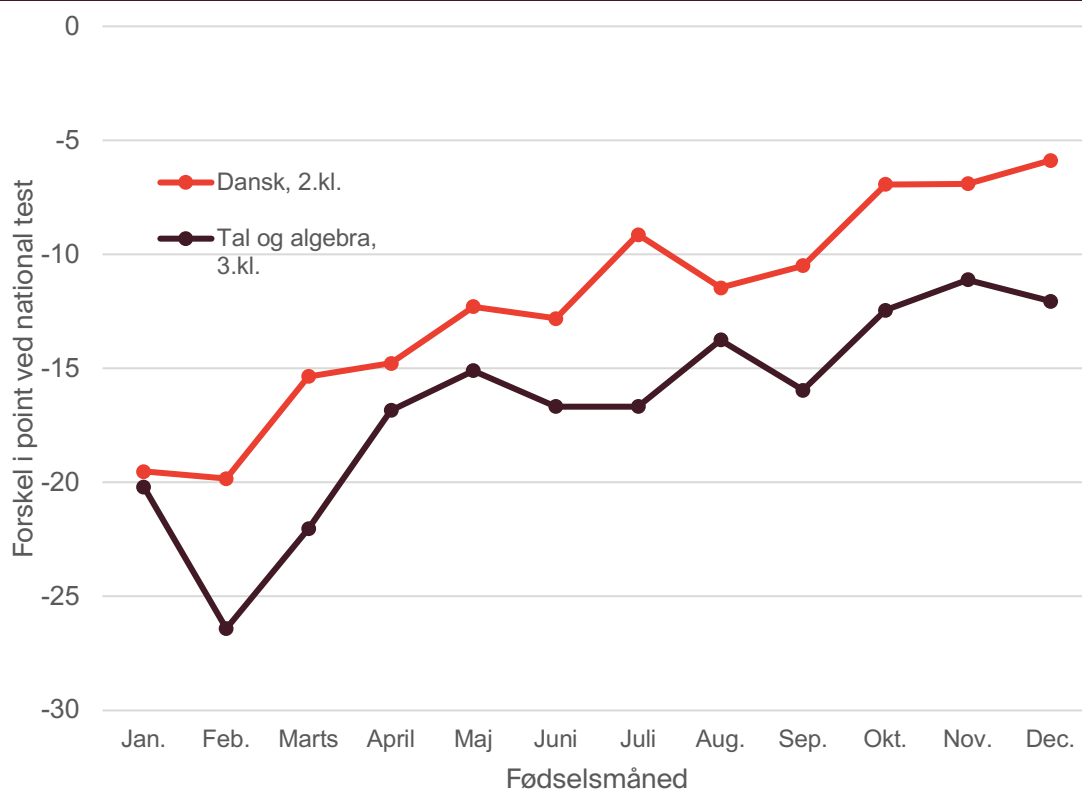
Note: Omgængere er defineret som børn, der starter i børnehaveklassen to år i træk. Børn med rettidig skolestart er startet i børnehaveklassen i året, hvor de fylder seks år, mens sene skolestartere er startet i skole i året, hvor de fylder syv år. Omgængere i 1.-3. kl. er ikke inkluderet. Der er også kontrolleret for alder ved skolestart, bopælskommune, etnicitet, indvandrerstatus. * = signifikans på 5-pct.-niveau, ** = signifikans på 1-pct.-niveau, *** = signifikans på 0,1-pct.-niveau.

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Forskellen i forhold til de nationale testresultater mellem omgængere og de børn, som de startede i skole samtidig med, bliver dog mindre, jo yngre børnene er, jf. figur 7. Forskellen i testresultat ved dansk i 2. kl. mellem omgængere og øvrige børn født i fx december ligger på seks point, mens omgængere født i januar får 20 point mindre end andre børn født i januar. Dette indikerer, at jo ældre omgængerne er, jo

mere udfordrede er de også i forhold til de nationale tests sammenlignet med deres jævnaldrende kammerater.

Figur 7: Forskel i resultater fra nationale tests i dansk i 2. kl. og matematik i 3. kl. mellem omgængere og øvrige børn med rettidig skolestart



Note: Omgængere er defineret som børn, der starter i børnehaveklassen to år i træk. Børn med rettidig skolestart er startet i børnehaveklassen i året, hvor de fylder seks år.

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Forskel i andelen af omgængere på tværs af kommuner og skoler

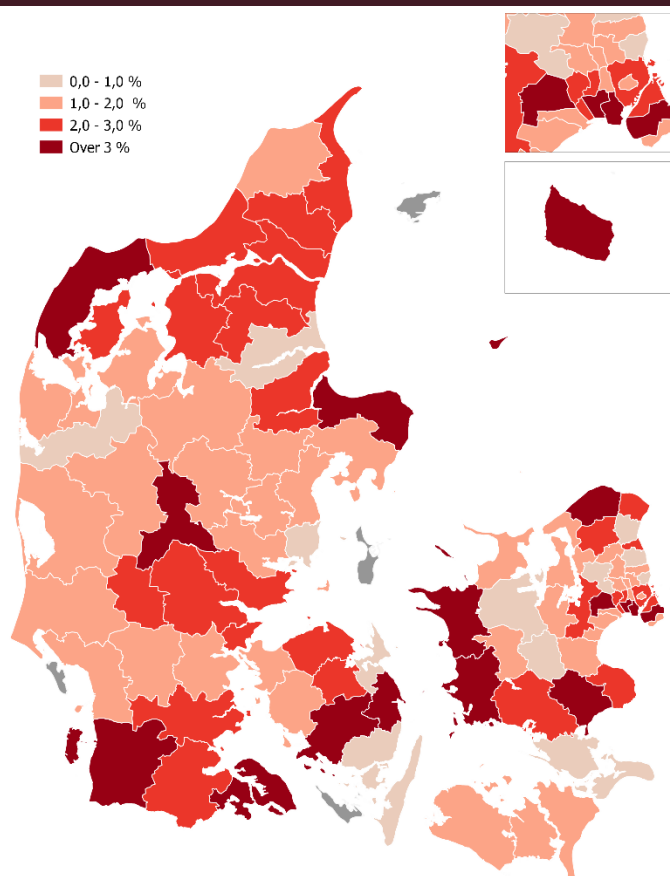
Børns sandsynlighed for at gå børnehaveklassen om er altså drevet af bl.a. forældrenes ressourceniveau, køn og alder ved skolestart. Andelen af omgængere varierer dog også på tværs af kommuner, jf. figur 8. Vordingborg har den laveste andel med 0,3 pct. omgængere, mens 9,4 pct. af børn i Gribskov Kommune har gået børnehaveklassen om de seneste år.

Ligesom sene skolestartere er der også for omgængere eksempler på nabokommuner, hvor den ene kommune har relativt mange omgængere, mens nabokommuner har relativt få. Et eksempel er

Kalundborg Kommune, hvor 4,3 pct. af børnene har gået børnehaveklassen om, mens den tilsvarende andel i Odsherred Kommune ligger på 1,3 pct. og på 1 pct. i Holbæk Kommune. Børn i Kalundborg har altså omkring 4 gange så høj sandsynlighed for at gå børnehaveklassen om sammenlignet med børn i Holbæk Kommune.

En mulig årsag til forskellene i andelen af omgængere på tværs af kommunerne er, at andelen af børn med sen skolestart også varierer betydeligt kommunerne imellem (se fx (Jakobsen and Larsen, 2019). Sammenhængen kunne fx være, at kommuner med relativt mange børn med sen skolestart fx har relativt få omgængere og omvendt. Det viser sig dog, at sammenhængen mellem de kommunale andele af omgængere og sene skolestartere er meget svag (se bilag).

Figur 8: Andelen af børn, der er gået børneklassen om, fordelt efter bopælskommune. 2014-2016



Note: Omgængere er defineret som børn, der starter i børnehaveklassen i to efterfølgende år.

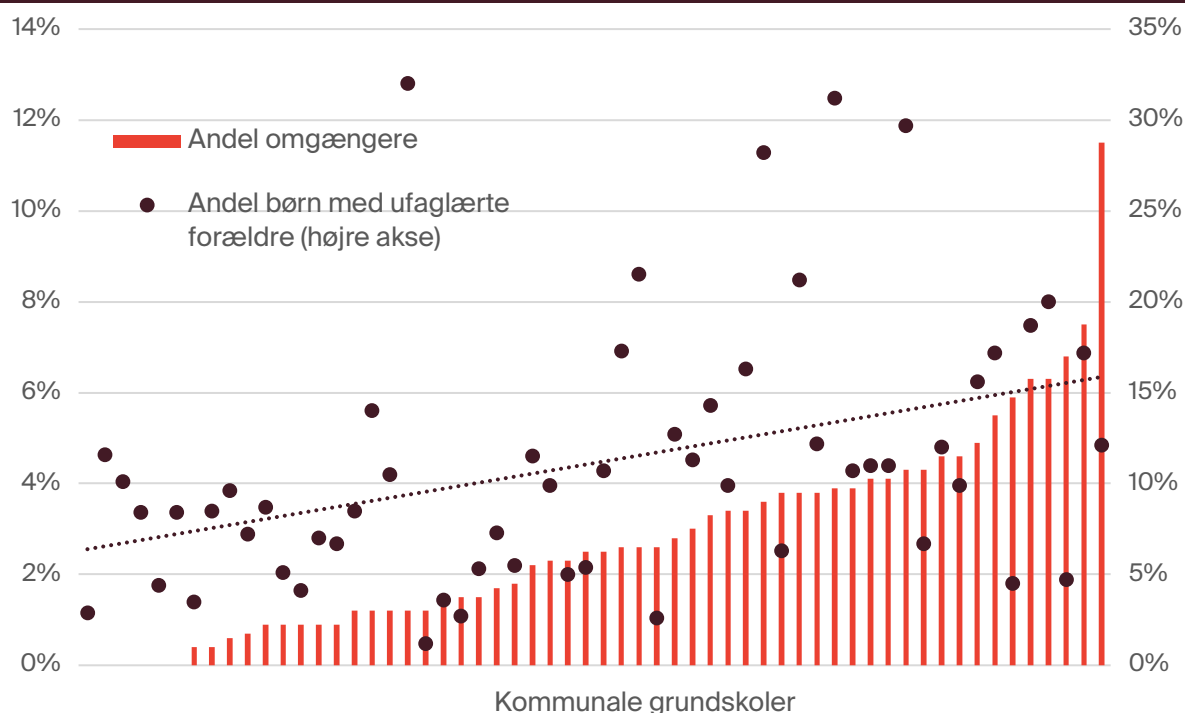
Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Andelen af omgængere varierer dog ikke alene mellem kommuner men også i høj grad mellem de enkelte skoler i kommunerne. Dette er her illustreret ved forskellene i andelen af omgængere på de

kommunale grundskoler i Københavns Kommune, hvor andelen af omgængere svinger fra 0 til mere end 10 pct., jf. figur 9.

Andelen af børn med ufaglærte forældre blandt alle skolestartere er også vist i figuren. Hvis vi sammenholder denne andel med andelen af omgængere, tyder det på, at andelen af børn med ufaglærte forældre kan forklare noget af forskellene i andelen af omgængere blandt Københavns Kommunes skoler.

Figur 9: Andel af omgængere på de enkelte kommunale grundskoler i Københavns Kommune, 2014-2016



Note: Omgængere er defineret som børn, der starter i børnehaveklassen i to efterfølgende år. Økommunerne Samsø Kommune, Læsø Kommune, Fanø Kommune og Ærø Kommune er ikke inkluderet.

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Et barns sandsynlighed for at gå børnehaveklassen kan altså være påvirket af, hvilken kommune barnet tilhører såvel som hvilken specifik grundskole, som barnet starter på. En tredje mulighed er, at den daginstitution, som barnet har været på inden skolestart, også kan være med til at påvirke sandsynligheden for, om barnet går børnehaveklassen om eller ej.

For at få indtryk af hvilke af disse tre faktorer der spiller mest ind i forhold til sandsynligheden for at gå børnehaveklassen, har vi opstillet en model, hvor vi i første omgang ser, hvor meget baggrundskarakteristika kan forklare sandsynligheden for, at det enkelte barn i perioden går

børnehaveklassen om eller ej. Dette svarer i store træk til modellen, som vi også anvendte i andet afsnit.⁶ Dernæst ser vi på, hvor meget mere modellen kan forklare, hvis vi kontrollerer for henholdsvis børnenes kommune, deres skole og deres daginstitution før skolestart.

På landsplan er det i høj grad de enkelte skoler, der kan være med til at forklare variationen i andelen af omgængere, jf. figur 10. Omvendt kan børnenes kommuner praktisk taget intet yderligere forklare. Resultaterne indikerer altså, at børns sandsynlighed for at gå børnehaveklassen om afhænger meget lidt af, hvilken kommune de befinder sig i, men at deres skole i høj grad kan påvirke sandsynligheden. Illustreret ved Københavns Kommune fra før betyder det altså ikke meget for sandsynligheden, at børn tilhører netop denne kommune, men det betyder i høj grad noget hvilken skole i København, de går på.

Figur 10: Øget forklaringsgrad ift. om børn går børnehaveklassen om ved at tage højde for henholdsvis børnenes kommune, skoler og daginstitution, 2013-2015



Note: Omgængere er defineret som børn, der starter i børnehaveklassen i to efterfølgende år. Økommunerne Samsø Kommune, Læsø Kommune, Fanø Kommune og Ærø Kommune er ikke inkluderet. Forklaringsgrad er estimeret ved "adjusted R²". Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik

Hvis vi kun ser på de fire største byer i Danmark: København (og Frederiksberg), Odense, Aarhus og Aalborg, falder forklaringsgraden for skolerne en del. Omvendt vægter daginstitutionerne højere. På

⁶ Der er også kontrolleret for den nedadgående tidstrend i sandsynligheden for at gå børnehaveklassen om ved at kontrollere for, hvilket år det pågældende barn startede i skole.

landsplan bidrager daginstitutioner faktisk ikke til en øget forklaringsgrad, når der allerede er taget højde for børnenes grundskole.

Men for de fire største byer forklarer daginstitutioner og skolerne næsten lige meget af variationen i, om børn går børnehaveklassen om eller ej. Sagt med andre ord påvirker både valg af skole og daginstitution tilsyneladende børns sandsynlighed for at gå børnehaveklassen om en smule. Nogle daginstitutioner og skoler i de større byer har altså højere andele af børn, der går børnehaveklassen om, end andre, selv når der er taget højde for forskelle i forældreressourcer mv. blandt børnene.

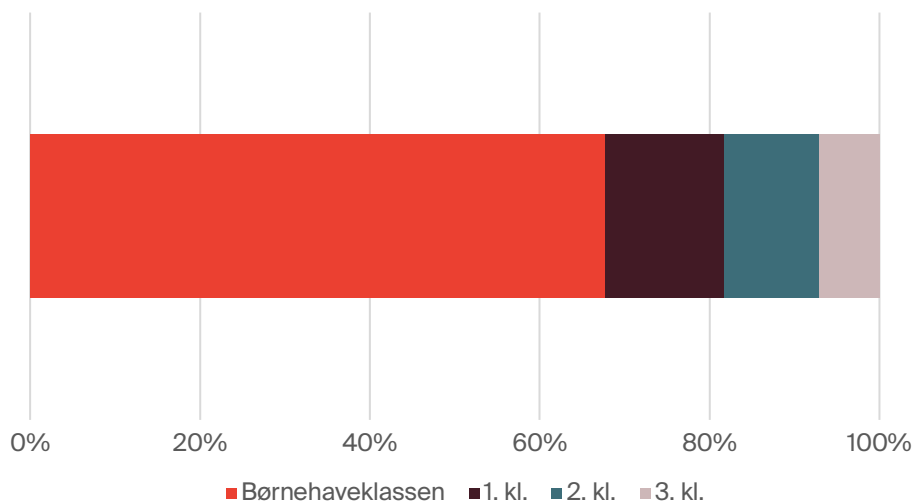
05

Litteraturliste og bilag

Litteraturliste

- Andersen, S.C., Gensowski, M., Ludeke, S., Pedersen, J.H., 2015. Evaluering af den nationale trivselsmåling for folkeskoler – og forslag til justeringer. TrygFondens Børneforskningscenter.
- Andreasen, A.G., Lausten, M., 2019. Trivselsudfordringer ved skolestart. VIVE.
- Christensen, S.E.B., Blomhøj, K.E., Krog, K.-L., 2017. Klar, parat, skolestart! En undersøgelse af arbejdet med sammenhænge mellem dagtilbud og skole i landets 15 største kommuner. Tænk tanken DEA.
- Egmont Fonden, 2019. Når store bliver små – giv alle børn en god skolestart. Egmont Fonden.
- Jakobsen, K.T., Larsen, S.A., 2019. Sen skolestart – Udviklingen af andelen af børn med sen skolestart. Tænk tanken DEA.
- Lavy, V., Paserman, M.D., Schlosser, A., 2012. Inside the Black of Box of Ability Peer Effects: Evidence from Variation in the Proportion of Low Achievers in the Classroom. *Econ. J.* 122. <https://doi.org/10.3386/w14415>.
- Undervisningsministeriet, 2018. Elever i børnehaveklassen i skoleåret 2017/18. Undervisningsministeriet.

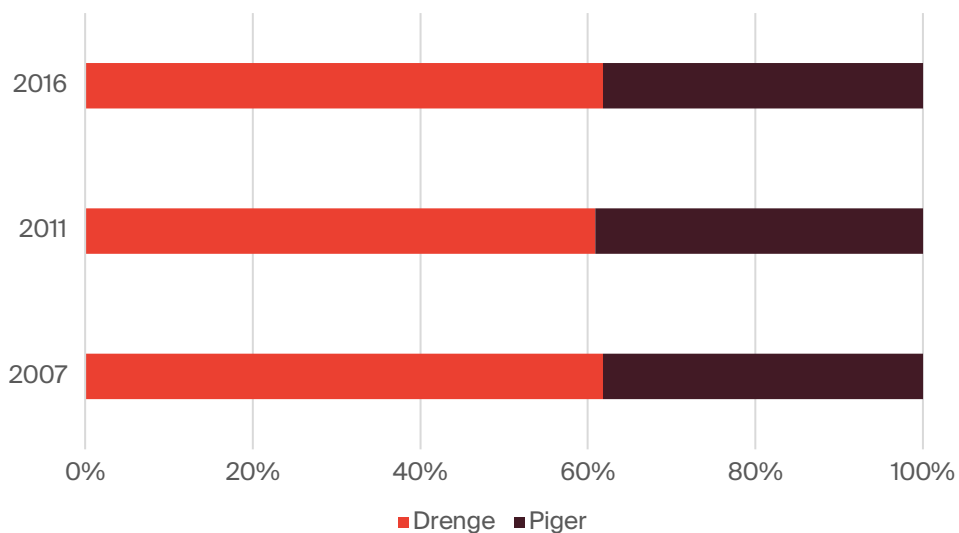
Figur 1: Klassestrin for tidspunkt for, hvornår børn går om fra børnehaveklassen – 3. kl., 2007-2013



Note: Omgængere er defineret som børn, der starter på samme klassestrin to år i træk frem til og med 3. kl.

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

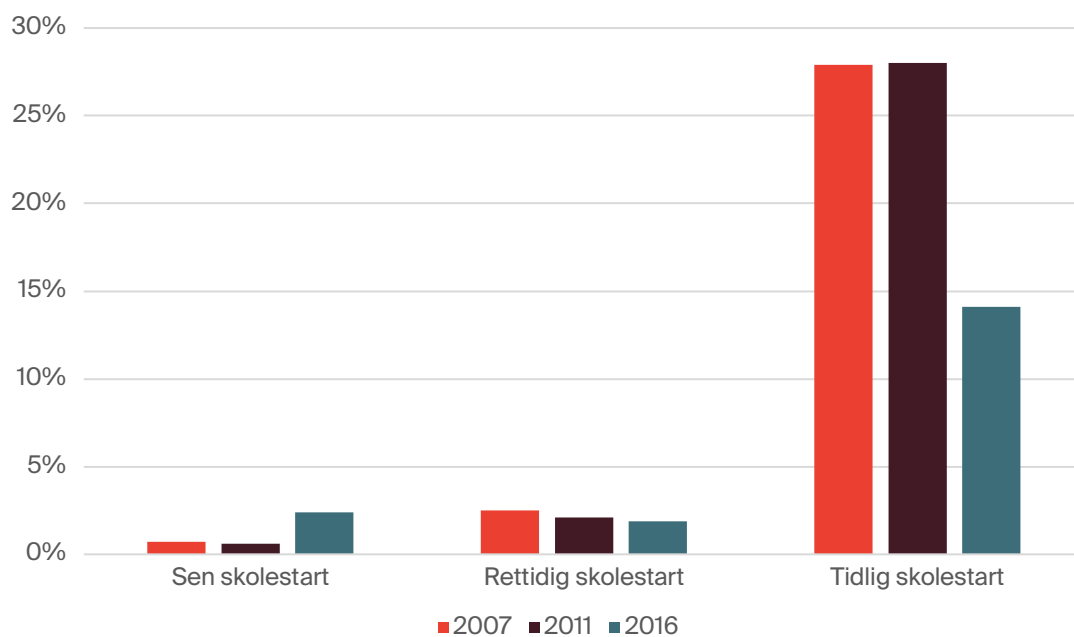
Figur 2: Andel af drenge og piger blandt børn, der går børnehaveklassen om, 2007-2016



Note: Omgængere er defineret som børn, der starter i børnehaveklassen to år i træk.

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Figur 3: Andel af børn, der går børnehaveklassen om, fordelt efter deres alder ved skolestart, 2007-2016



Note: Omgængere er defineret som børn, der starter i børnehaveklassen to år i træk. Sene skolestartere er de børn, der starter i børnehaveklassen første gang i det år, de fylder syv år. Børn med rettidig skolestart er startet i børnehaveklassen i året, hvor de fylder seks år, mens børn med tidlig skolestart er startet i året, de fylder fem år.

Kilde: egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.



DEFA

Tænketanken DEA
Fiolstræde 44
1171 København K
www.dea.nu